

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telex 32374 KYDER

Aan:
-Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/0063	13 januari 1992
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 03/92)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070- 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/0063, d.d. 13 januari 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris-Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓ ↗
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
03/92

(Afgesloten 131200 JAN 1992)

Kroatië

Het jongste, vijftiende, bestand is ook het afgelopen weekeinde niet op grote schaal geschonden. Voorzover bekend vonden wel enige incidenten plaats in de Krajina, de door Serviërs beheerste regio die zich onafhankelijk van Kroatië heeft verklaard, waar de Kroatische radio vrijdag melding maakte van beschietingen door de federale strijdkrachten (JNA) van de stad Gospic. Verder vonden er in Oost-Slavonië gisteren schermutselingen plaats tussen Kroatische (para-)militaire organisaties en Servische militieën.

Internationale vredesinspanningen

Vrijdag jl. heeft een bijeenkomst plaatsgevonden van de EG-ministers van Buitenlandse Zaken, waarop onder meer is gesproken over de eventuele erkenning van Slovenië, Kroatië en de overige twee deelstaten die daartoe verzocht hebben (Macedonië en Bosnië-Herzegovina). Daarbij is gebleken dat tussen de diverse lidstaten nog aanzienlijk verschil van mening bestaat.

Zoals bekend hebben de EG-staten eind december besloten op 15 januari a.s. over te gaan tot erkenning van de republieken die aan een aantal criteria voldoen, zoals een constructieve opstelling ten aanzien van de internationale vredesinspanningen, garanties voor de rechten van minderheden en erkenning van de onschendbaarheid van de bestaande grenzen. De leiding van de EG-vredesconferentie heeft het advies gevraagd van de in het kader van die conferentie actieve arbitragecommissie ten aanzien van de vraag in hoeverre de republieken aan deze criteria voldoen. Hoewel het advies van deze commissie nog niet bekend is, bestaat bij vele politici het vermoeden dat dit in het geval van Kroatië en Bosnië-Herzegovina negatief zal uitvallen. Ten aanzien van Kroatië speelt hierbij een hoofdrol dat deze republiek pas zeer recent een wet ter bescherming van de rechten van etnische minderheden heeft aangenomen en de invoering van deze wet afhankelijk heeft gesteld van beëindiging van de gevechten in de republiek. In Bosnië-Herzegovina wordt het streven naar onafhankelijkheid niet gedeeld door een aanzienlijk deel van de bevolking, te weten de Serviërs (ruim 30% van de bevolking).

Duitsland heeft reeds laten weten zich niet gebonden te achten aan het advies van de arbitragecommissie. Volgens de Duitse regering voldoen Slovenië en Kroatië wel aan de gestelde criteria. Ook Oostenrijk heeft verklaard op 15 januari a.s. over te zullen gaan tot de erkenning van deze twee republieken. Griekenland heeft inmiddels duidelijk gemaakt dat het gekant is tegen erkenning van Macedonië, tenzij deze republiek haar naam verandert en afziet van aanspraken op Grieks grondgebied. Deze opstelling houdt verband met het feit dat Griekenland Macedonië niet als natie erkent, terwijl de grootste partij in Macedonië streeft naar vereniging van wat zij beschouwt als de historische Macedonische gebieden, die ook delen van Griekenland en Bulgarije omvatten. Eerder deze maand heeft het Macedonische parlement echter in de Grondwet een bepaling opgenomen waarin wordt afgezien van alle territoriale aspiraties tegen

buurlanden. Dit is kennelijk niet voldoende om de Griekse bezwaren weg te nemen.

Overigens heeft de arbitragecommissie de verzoeken van de Krajina en van de politieke vertegenwoordigers van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo om hun onafhankelijkheid te erkennen, niet ontvankelijk verklaard. Dit standpunt is formeel juist, omdat in het bedoelde EG-besluit slechts sprake was van de mogelijke erkenning van voormalige deelstaten.

De EG-ministers hebben tijdens hun bijeenkomst wèl besloten de economische sancties, die medio november tegen alle Joegoslavische deelstaten waren ingesteld, maar inmiddels voor Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië waren opgeheven, nu ook voor Montenegro op te heffen. Dit gebeurt volgens de voorzitter van de EG-vredesconferentie Carrington op grond van de constructieve houding die Montenegro de laatste tijd heeft aangenomen ten opzichte van EG- en VN-bemiddelingspogingen. Servië wordt nu nog als enige republiek door de EG-sancties getroffen.

Volgens een bekendmaking van het federale ministerie van Defensie is het neerschieten van een helikopter van de EG-waarnemersmissie vorige week gedeeltelijk toe te schrijven aan een communicatiestoornis. Deze zou verband houden met de complexe situatie in het Kroatische luchtruim. Volgens deze verklaring zijn echter tevens fouten gemaakt in de hogere organen van de luchtmacht. Daarom zal een aantal JNA-militairen disciplinair dan wel strafrechtelijk worden vervolgd. De leiding van de EG-missie heeft gesteld dat via de reguliere kanalen toestemming was verleend voor de betreffende vlucht. De activiteiten van de missie, die een aantal dagen waren opgeschort, zijn inmiddels hervat.

De JNA

Waarnemend federaal minister van Defensie Adzic heeft verklaard dat de JNA ook na het aftreden van minister Kadijevic vorige week zal blijven vasthouden aan het VN-vredesplan. Het beleid van de JNA zal volgens Adzic gericht blijven op het "handhaven en versterken van het staakt-het-vuren en het scheppen van de benodigde omstandigheden zodat zo snel mogelijk een VN-vredesmacht kan worden ingezet". Hij bevestigde expliciet dat de JNA alle door Kadijevic aangegane verplichtingen zal nakomen. Hiermee lijkt Adzic tevens stelling te nemen tegen geruchten volgens welke het neerschieten van de EG-helikopter het werk was van officieren die het oneens waren met het feit, dat Kadijevic de komst van VN-troepen naar Kroatië en de terugtrekking van de JNA uit die republiek in beginsel had geaccepteerd.

Dit weekeinde hebben de JNA en de Kroatische regering besloten wederzijds liaison-eenheden in te stellen om "strijdige kwesties op te lossen". Ook is besloten om eens per week bijeenkomsten te houden in de Hongaarse grensplaats Pecs om kwesties als de handhaving van het staakt-het-vuren en de stationering van een VN-vredesmacht te bespreken. Ook dit kan worden opgevat als een teken dat de JNA nu daadwerkelijk bereid is mee te werken aan een politieke oplossing voor de tegenstellingen met betrekking tot Kroatië.

Het persbureau TanJug heeft gemeld dat plv MinDef Brovet in zijn positie zal worden gehandhaafd. Aangezien Brovet eenzelfde politiek voorstaat als Kadijevic, kan deze melding eveneens worden opgevat als een bevestiging dat het beleid van de JNA ook na diens vertrek zal worden gecontinueerd. Het kan echter ook betekenen dat Brovet, die van Sloveense afkomst is, niet in aanmerking komt als opvolger van Kadijevic.

De afgelopen dagen is bekend gemaakt dat de JNA een omvangrijke reorganisatie van de Militaire Districten (MD) heeft doorgevoerd. Hoewel nog niet exact bekend is hoe de nieuwe MD's precies zijn samengesteld, valt het op dat het hoofdkwartier van het Vijfde MD is verplaatst van Zagreb naar Sarajevo (Bosnië-Herzegovina) en het Maritieme MD van Split naar de baai van Kotor (Montenegro). Dit lijkt te wijzen op een erkenning dat in de toekomst in ieder geval Slovenië en een groot deel van, of mogelijk zelfs geheel, Kroatië niet meer onder de jurisdictie van de JNA zullen vallen. Dit zou impliceren dat de JNA zich nog slechts zou manifesteren als het leger van de resterende delen van Joegoslavië, oftewel met het door vele Serviërs nagestreefde Groot-Servië.

Servië

Er zijn nieuwe aanwijzingen voor groeiende onenigheid tussen de Servische regering, die (evenals de JNA) het VN-vredesplan zegt te onderschrijven, en de politieke leiding van de Krajina. De Servische president Milosevic heeft dezer dagen zijn ambtgenoot van de Krajina, Babic, ervan beschuldigd te kiezen voor de oorlog als deze zijn verzet tegen de komst van een VN-vredesmacht naar de Krajina niet opgeeft en de aan hem ondergeschikte militieën niet ontbindt. Babic heeft echter gesteld dat hij zich zal blijven verzetten en herhaald een eventuele vredesmacht als bezettingsmacht te zullen beschouwen. In dit verband stelde hij zelfs bereid te zijn een gewapend conflict met Servië te riskeren.

Bosnië-Herzegovina

Volgens een Servisch dagblad staan "Kroatische fascistieën" in Bosnië-Herzegovina klaar om de Serviërs in deze republiek te vernietigen. Dit vormt een nieuwe aanwijzing voor het groeiende gevaar dat de Servisch-Kroatische tegenstellingen op korte termijn overslaan naar Bosnië-Herzegovina. Servische nationalistieën betitelen ook het huidige Kroatische bewind als fascistisch.

De bevolking van Bosnië-Herzegovina bestaat voor 45% uit etnische Moslims. Daarnaast leven er aanzienlijke Servische (ruim 30%) en Kroatische (bijna 20%) minderheden. Reeds een aantal maanden is er sprake van Servische pogingen de bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina tegen elkaar op te zetten. Onder invloed van de groeiende politieke spanningen riepen in oktober de Kroatische en Moslim-afgevaardigden in het Bosnische parlement de soevereiniteit en ondeelbaarheid van de republiek uit. De Servische regio's in Bosnië-Herzegovina verklaarden zich als reactie daarop autonoom. Na het verzoek van de Bosnische regering tot erkenning van haar onafhankelijkheid door de EG hebben deze gebieden eveneens de onafhankelijkheid uitgeroepen. Het is niet uitgesloten dat zij nu, in samenwerking met extreem-nationalistische kringen in Servië, hun afscheiding van Bosnië-Herzegovina en aansluiting bij Servië willen bevechten door een verdere destabilisering van de politieke verhoudingen in de republiek.

De Bosnische regering heeft tegen deze achtergrond het afgelopen weekeinde opnieuw bij de EG aangedrongen op erkenning van de Bosnische onafhankelijkheid binnen de bestaande grenzen en gesteld dat anders een uitbarsting van geweld waarschijnlijk is. Door prominente Moslims in de regering is de vrees uitgesproken voor een eventuele onderlinge verdeling van het grondgebied van Bosnië-Herzegovina tussen Servië en Kroatië, waarvan met name de Kroatische president Tudjman en de extreem-nationalistische elementen in de Kroatische partij van Bosnië-Herzegovina voorstander lijken.

Macedonië

Dit weekeinde is, zoals eerder aangekondigd, een referendum gehouden onder de Albanese minderheid in Macedonië omtrent autonomie van de door deze minderheid gedomineerde gebieden. De Albanese, die ongeveer 20% van de bevolking uitmaken en vooral zijn geconcentreerd in het westen van Macedonië, dat grenst aan

Kosovo en Albanië, verzetten zich tegen het streven naar onafhankelijkheid van de Macedonische regering en tegen het verzoek om erkenning van Macedonië door de EG. Zij hadden het in september 1991 georganiseerde referendum, waarbij de Macedonische bevolking zich uitsprak vóór onafhankelijkheid, geboycot. De Macedonische regering heeft het referendum onder de Albanen een onwettige bedreiging van de territoriale integriteit van Macedonië genoemd. Hoewel de uitslag van dit referendum nog niet officieel bekend is, meldde de Servische radio reeds gisteren dat een groot deel van de Albanen zich had uitgesproken vóór autonomie.

Conclusie/voorzicht

De militaire situatie in Kroatië is, ondanks enkele incidenten, ook de afgelopen dagen rustig gebleven. Zowel de JNA als Kroatië lijken bereid in een dialoog te streven naar handhaving van het bestand en een politieke oplossing voor de problemen in Kroatië. Ook de Servische regering lijkt hiermee in te stemmen. De belangrijkste hinderpaal voor de legering van een VN-vredesmacht in de omstreken gebieden van Kroatië lijkt nu gelegen in het verzet van de regering van de Krajina tegen de komst van een dergelijke macht.

De kans op escalatie van de Servisch-Kroatische tegenstellingen in de republiek Bosnië-Herzegovina is intussen verder gegroeid. Vertegenwoordigers van de Servische regio's in Bosnië-Herzegovina kunnen, mogelijk in samenwerking met extreem-nationalistische kringen in Servië zorg dragen voor een verdere destabilisering van de politieke situatie in deze republiek, waardoor ook het vredesproces kan worden gecompliceerd. Ook in Macedonië bestaat de kans op een toename van de etnische tegenstellingen, die een vreedzame oplossing van de Joegoslavische crisis kunnen bemoeilijken.